

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	9
------------------	---

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ Η ΜΑΘΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ «ΣΚΕΨΗ» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

1.1. Σύγχρονοι παιδαγωγικοί προσανατολισμοί και προτεραιότητες.....	13
1.2. Η έννοια της διδασκαλίας και της μάθησης στο πλαίσιο της σύγχρονης παιδαγωγικής «σκέψης».....	19
1.3. Οι κοινωνικο-συναισθηματικοί πυλώνες της διδασκαλίας και της μάθησης.....	2
1.3.1. Ο ρόλος και η συμβολή της θετικής ψυχολογίας στη διδασκαλία και τη μάθηση.....	25
1.3.2. Το θετικό σχεσιακό δίκτυο ως ενισχυτικός παράγοντας μάθησης.....	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΤΑ ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1. Η έννοια και το περιεχόμενο του προγραμματισμού της διδασκαλίας.....	37
2.2. Ο σχεδιασμός της διδασκαλίας.....	38
2.3. Τα δομικά στοιχεία σχεδιασμού της διδασκαλίας.....	41
2.3.1. Το περιεχόμενο.....	41
2.3.1.1. Το περιεχόμενο ως αντικείμενο της διδακτικής διαδικασίας.....	41
2.3.2. Η διαδικασία.....	43
Εισαγωγικά: Οι διδακτικές διαδικασίες και οι μαθησιακές εμπειρίες.....	43
α. Οι διδακτικοί στόχοι.....	44
Η ταξινόμια του B. Bloom στην πράξη.....	44
β. Τα μοντέλα διδασκαλίας.....	52
β.1. Μοντέλα σχεδιασμού της διδασκαλίας.....	53
β.1.1. Το μοντέλο των Dick & Carey.....	53
β.1.2. Το μοντέλο των Morrison, Ross, Kalman & Kemp.....	55
β.1.3. Το μοντέλο ADDIE.....	56

γ. Μοντέλα οργάνωσης της διδασκαλίας.	57
γ.1. Τα μοντέλα των Joyce και Weil.	57
γ.2. Συμπεριφοριστικό και κονστρουκτιβιστικό μοντέλο	61
2.3.3. Το πλαίσιο.	65
Τα διακριτά στοιχεία.	65
α. Η παιδαγωγική και διδακτική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της σύγχρονης παιδαγωγικής «σκέψης»	66
β. Οι παιδαγωγικές και διδακτικές αρχές της διδασκαλίας	71
γ. Η οργάνωση των παιδαγωγικών και διδακτικών αρχών.	72
γ.1. Παιδαγωγικός και κοινωνικο-συναισθηματικός άξονας: εστίαση στη θετικότητα.	72
γ.2. Περιεχόμενο και διαδικασία της διδασκαλίας: εστίαση σε παραγωγικές διδακτικές πρακτικές	74
γ.2.1. Δημιουργία ενεργού μαθησιακού περιβάλλοντος	74
γ.2.2. Κινητοποίηση του μαθητικού ενδιαφέροντος .	75
γ.2.3. Διασφάλιση συμμετοχικότητας	75
γ.2.4. Ενεργοποίηση μηχανισμών επικοινωνίας και ανατροφοδότησης	75
γ.2.5. Ενεργοποίηση μηχανισμού καθοδήγησης	76
γ.2.6. Διασφάλιση συνθηκών αυτόνομης μάθησης ..	76
γ.2.7. Ενεργοποίηση πρακτικών διαφοροποίησης της διδασκαλίας	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3°

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

Οριοθέτηση του πεδίου.	77
3.1. Τα διακριτά στοιχεία των περιβαλλόντων μάθησης.	78
3.1.1. Δασκαλοκεντρικά περιβάλλοντα.	81
α. Εισηγητική διδασκαλία.	81
3.1.2. Μαθητοκεντρικά περιβάλλοντα: από τον μαθητή στις διαμαθητικές διασυνδέσεις.	85
Οριοθέτηση του πεδίου.	85
α. Διερευνητική μάθηση.	87
β. Διερευνητικές – ανακαλυπτικές διαδικασίες μάθησης.	89
γ. Βιωματική μάθηση.	93
Ο κύκλος μάθησης του Kolb.	93
δ. Συνεργατικά σχήματα διδασκαλίας και μάθησης.	94
δ.α. Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση.	94
δ.β. Τα σχέδια δράσης.	98
3.1.3. Μαθητοκεντρικά περιβάλλοντα και διαφοροποίηση της διδασκαλίας.	100

3.1.4. Μαθητοκεντρικά περιβάλλοντα και κοινότητα μάθησης: οι συγκλίσεις και η ανατροφοδοτική λειτουργία	103
3.2. Υποστηρικτικοί μηχανισμοί της διδασκαλίας: Ενδεικτικές διδακτικές τεχνικές	105
α. Αντιγνώμιες – επιχειρήματα	105
β. Καταιγισμός ιδεών	107
γ. Χιονοστιβάδα	109
δ. Συνέντευξη	109
ε. Ρόλος στον τοίχο	110
στ. Η καρτέκλα των ερωτήσεων	110
ζ. Προσομοίωση.	110
η. Πέντε η και ένα γ: 6 ερωτήσεις (μία ερώτηση σε κάθε ομάδα ή μία ερώτηση σε κάθε μέλος της ομάδας)	110
θ. Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου / Think, Pair, Share.	111
ι. Ημερολόγιο αναστοχασμού.	112
ια. Ο κύκλος της συνείδησης	113
ιβ. Έντεχνη συλλογιστική (Artful thinking)	114
ιγ. Εννοιολογικός χάρτης	120
ιδ. Παιχνίδι ρόλων (Role playing)	123
ιε. Μελέτη περίπτωσης.	124
ιστ. Η τεχνική jigsaw	124
ιζ. Τα έξι καπέλα σκέψης του De Bono	126
ιη. Η τεχνική RAFT	127
ιθ. Συνέντευξη δύο βημάτων	127
κ. Αριθμημένα κεφάλια	127
κα. Ο κύκλος του σοφού	127
κβ. Αποστολή προβλήματος	128
κγ. Υπόμνημα	128
3.3. Υποστηρικτικοί μηχανισμοί της διδασκαλίας: τα διδακτικά μέσα και οι νέες τεχνολογίες	128

ΕΝΟΤΗΤΑ II

Η ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1. Έννοια και περιεχόμενο της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης.	133
Οριοθέτηση του πεδίου	133
2. Προς μια λειτουργική αξιολόγηση.	135
3. Μαθησιακή διαδικασία και Αξιολόγηση: η διασύνδεση των δύο πεδίων	136
4. Περιβάλλοντα αξιολόγησης: η παραδοσιακή και η σύγχρονη – εναλλακτική αξιολόγηση	138
4.1. Η αξιολόγηση στο πλαίσιο της παραδοσιακής αξιολογικής «σκέψης»	139

α. Το περιβάλλον και η τυπολογία της παραδοσιακής αξιολόγησης	139
4.2. Προς μια λειτουργική εναλλακτική αξιολόγηση	140
α. Το περιβάλλον και η τυπολογία της εναλλακτικής αξιολόγησης	140
β. Προς μια λειτουργική εναλλακτική αξιολόγηση	141
γ. Τεχνικές εναλλακτικής αξιολόγησης	142
γ.1. Το χαρτοφυλάκιο	142
γ.2. Αυτοαξιολόγηση	145
γ.3. Αξιολόγηση από ομοτίμους (ετεροαξιολόγηση)	146
γ.4. Η παρατήρηση	148
γ.5. Οι Ρουμπρικές Αξιολόγησης (Assessment Rubrics) και το δομικά τους στοιχεία	149
γ.6. Ο Εννοιολογικός Χάρτης (Concept map)	153

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗΣ Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Από τη θεωρία στις διδακτικές διαδρομές	159
Οριοθέτηση του πεδίου	159
Επιστημονικό υπόβαθρο οργάνωσης των μικροδιδασκαλιών	162
1 ^ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Η ταυτότητα της μικροδιδασκαλίας	163
2 ^ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Ομαδοσυνεργατικά διδακτικά περιβάλλοντα	175
3 ^ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Διδακτικά περιβάλλοντα με ενισχυμένο τον ρόλο του μαθητή	189
4 ^ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Διδακτικά περιβάλλοντα με ενισχυμένο τον ρόλο του μαθητή	209
ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	235
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	237